

Dějiny Králova Pole.

Dle různých pramenů

napsal

Zdeněk Sadovský,
učitel.

54 72715

Karol 24 h. ant

V Ivančicích.

Vydavatel a redaktor: Otakar Sadovský.

Tiskem Leopolda Karafiáta v Brně.

[1890]

Vlastencům královopolským,

**kteří neohroženě hájí zájmy českého národa v obci
naší, na důkaz své nejhlubší úcty**

věnuje

spisovatel.

Ct. čtenářům „Knihovny učitelské“.

Nespadá sice tento spisek můj těsně do účelu, jaký si „Knihovna učitelská“ vytknula, avšak proč tak učiněno, jsou důvody dosti důležité.

Že známost dějin místních jest pro učitele ceny velmi veliké, každý zajisté již seznal z vlastní praxe. Vždyť dítě má znáti děje své obce, vždyť zcela jinak pohlíží na obec svou ten, jenž zná její minulosť. Učitel učiní vyučování své zcela zajímavější, zmíní-li se případně o zašlých dobách obce, v níž působí.

Účelem tohoto spisku jest, aby pohnuto bylo učitelstvo ku zpytování dějin své obce; po pilné práci dopídí se zajisté nějakého celku. Vždyť i malinká místa naší drahé vlasti mají svoje dějiny.

Práce učitelova v tomto oboru ponese však užitek netoliko škole, ale i dějinám celé vlasti. Vždy mocněji ozývají se hlasy, aby pracováno bylo na dějinách obcí a aby takto snesen byl materiál ku příštím důkladným dějinám země. Dostála-li by intelligence z našeho venkova aspoň částečně tomuto úkolu svému, jak usnadnila by práci příštímu historiku, jenž uváže v sepsání dějin Moravy.

Poukazuji prozatím k musejnímu spolku Brněnskému, jenž hodlá vydati „Vlastivědu Moravy“. Zde poskytnuta první příležitost učiteli, aby ukázal, že si váží dějin vlasti své a že nelituje práce v sbírání dat dějepisných.

V Králově Poli, dne 15. listopadu 1890.

Dějiny kláštera kartouzského v Králově Poli.

Zakladatelem kláštera kartouzského v Králově Poli jest Jan, markrabě moravský, bratr slavného krále českého, císaře Karla IV., jehož lid nazval „otcem vlasti.“ Markrabí Jan nadán byl všemi těmi dobrými vlastnostmi, jimiž bratr jeho Karel tak hluboce se vepsal v srdce svého národa. Jak v Čechách dobu Karlovu, tak i my dobu Janovu vším právem nazvati můžeme „zlatou dobou Moravy“. Duše jeho plna byla nejšlechetnějších plánů a péče jeho vrcholila v myšlénce, jak zajistiti blaho svým poddaným. Zbožný duch jeho pudil jej k tomu, aby byl ochráncem a dobrodincem klášterů. Když již cítil, že smrt' jeho kvapně se blíží, chtěl dobročinné skutky své korunovati činem bohumilým a umínil si, že založí klášter. Mezi četnými řády zalíbil se mu řád kartuziánů, jenž zbožností a přísností nad jiné vynikal. Šatem kartuziánů byla bílá kutna v bocích opásaná šňůrou konopěnou nebo bílým koženým pasem, škapulíř a bílá kapuce. Život mnicha byl úplně samotářský. Sám obýval svou cellu; s nikým nesměl bez dovolení převorova promluvit.

Potkali-li se mnichové, pozdravili se pozdravem děsným „Memento mori“.*) Celý svůj život strávil sám ve své celle, zaměstnán modlitbami, rozjímáním a uloženon prací. Z počátku musil si jednoduchý pokrm svůj připravovati sám, později podáván mu byl otvorem v dveřích udělaným. Spáti směl jen krátkou dobu, a to na hrubém slamníku. Časné z rána, později i o půl noci musil jíti s ostatními ku společným službám božím. Od r. 1581. dovolena byla mnichům společná procházka, a to jen v mezích přísně vytčených. Zabývali se vyjma modlení rozličnými řemesly, opisováním knéh, uměním a p. Vstup do kláštera byl cizím osobám zakázán, zvláště pak ženám. Klášter s takovými přísnými pravidly chtěl markrabí Jan založiti, aby zářil světlým paprskem v uhasínající jeho život, aby uzřel čistý tento květ svých skutků, nežli skloní hlavu svou v chladnou zem, zapsav dříve jméno své v blahou paměť Spravedlivého Boha. Poradiv se svými syny Joštem, Janem Soběslavem a Prokopem, jakož i s manželkou svou Alžbětou, založil klášter v Králově Poli r. 1370. Z listů markraběte, tohoto kláštera se týkajících, vyznívá velká láska otcovská, jakož i starostlivá péče, aby mnichové, netížení starostmi o živobytí, mohli se úplně povinností svým oddati. Proto nadal klášter, pro 13 mnichů založený, velikými statky a rozsáhlými právy. Ku stavbě kláštera daroval koupenný dům v Králově Poli se všemi zahradami, poli, lukami, lesy a rybníky, dále daroval klášteru ves Královo Pole, vyjma dvoru, jenž náležel Herburským pannám v Brně, a vyjma kaple sv. Víta, jež

*) To jest: „Pamatuj na smrt!“

stála na náměstí, kde nyní kamenný kříž stojí, a řádu maltézskému patřila, dále pak mlýn nad řekou Svitavou, koupený od měšťana brněnského Jana Schlemkittla a manželky jeho Gunly za 450 pražských grošů, vinohrady a desátek v obci Obřanech, dědinu Střelice s lesem a ves Černovír a lovební právo na potoce Ponávce (in Riparia dicta Bonav). Klášter takto bohatě nadaný postavil markrabí Jan přímo pod svou ochranu, osvobodil jej od všech platů a povinností, vyjma zemské daně, a ode všeho mytného jak po cestách tak po vodě, vyňal klášter z působnosti světského soudnictví a dal klášteru právo, souditi a odsuzovati klášterské poddané; jen tehdy, zasluhoval-li zločinec trest smrti, měl býti vydán soudcům knížecím. Šlechtě pak zakázal míchat se do záležitostí klášterních, a odňal jí právo žádati v klášteře kartouzském přístřeší a nocleh, a prohlásil, že jakožto ochránce kláštera každé porušení těchto privilegií pokutou až 100 peněz čistého zlata trestati bude.*)

Na žádost jeho potvrdili tato práva i synové jeho na den mučeníka Hypolita 1375.

Se stavbou započato ihned, ale markrabímu Janu nedopráno uzříti ji. Zemřel dne 13. listopadu 1375. za velikých bolestí, jež trpělivě a mužně snášel. Pochován jest slavně u sv. Tomáše, oplakáván svými poddanými, kteří v něm ne vladaře, ale otce pečlivého ztratili. Toho roku bylo také založení kláštera biskupem olomouckým Janem potvrzeno a r. 1376. odevzdán klášter markrabím Joštem Vilému,

*) Volný's „Kirchliche Topographie.“

prvnímu převoru našich Kartuziánů. Jméno kláštera během času ještě více vzrůstalo. Tak r. 1391. daroval jim markrabí Jošt dvůr v Černovicích a r. 1395. zakoupil klášter od jakéhosi Slávka z Proseče ves Obrany.*) Dalšími dary a koupěmi statky ty ještě více rozmnoženy. R. 1411. vyměnil převor Niklas pole u dnešních lužánek s řádem Augustiniánů za pole jiné na založení rybníku. A téhož roku potvrdil král Václav klášteru všechna jeho privilegia, práva a výsady.**)

Avšak šťastná léta tato netrvala dlouho. V zemích koruny České rozzuřily se války husitské. Vášně náboženské zmítaly vším obyvatelstvem, a těmto vášním padly v oběť věci za časté velmi cenné. I klášter kartouzský pocítil hrůzu těchto dob válečných.

Hned z jara r. 1423. učinily husitské posádky z Černé Hory a Nového Hradu výpad směrem k Brnu, zapálily Řečkovice a zajaly tu šlechtěného muže Benedu i s ženou a dětmi, načež i Královo Pole zapálili.***)

R. 1428. přitáhl opět oddíl vojska pod velením vůdce Velka k Brnu, aby nepřátelské toto město pokořilo. Zastrášení Brňané úpěnlivě prosili markraběte moravského Albrechta o pomoc. Albrecht, nechťe toto důležité místo stůj co stůj do rukou husitských vydati, rozkázal biskupu olomouckému Janu Železnému, aby s celým vojskem svým z Vyškova vytrhnul a co nejdříve stísněnému Brnu pomoc poskytl. Jan Krajíř, velitel v Břeclavě, a Osvald z Hrádku měli mu se svými posádkami pomáhati.

*) Lefebure-ova Moravia Monastica.

**) Lefebure-ova Moravia Monastica.

***) Chr. d'Elvert, Geschichte Brünns.

Avšak Brňané, nedočkavše této pomoci, dne 15. května 1428. z města prudce vypadli, neboť se dověděli, že veliká část vojska husitského odtáhla k Tišnovu, aby v tamnějším panenském klášteře kořistila. Bojováno z obou stran ztuhla, tak že teprve po půlhodinném krutém boji byli Brňané k městu odraženi.

V Brně byli dosti četní přívrženci Husovi, kteří chtěli obléhatele do města dne 17. května Veselskou branou pustiti. Zrada tato však vyšla na jevo a obránci města chystali silný odpor. Když pak svrchu-zmíněného dne Velko skutečně na branu Veselskou útok se strany od Králova Pole podnikl, narazil na tak dobře zorganizovanou obranu, že bez výsledku couvnouti musil. Že za tohoto obležení kláštera v Králově Poli šetřeno nebylo, odůvodniti se dá záští, již Husité mstili smrt Husovu a urážku svého národa na knězích a klášterech.

Když však biskup olomoucký Jan se svým vojskem, sesíleným posádkou břevlanskou a četnými zástupy uherských jezdců, se strany od Slapanic se blížil, odtáhli Husité s nepořízenou.*)

Avšak netoliko se strany Husitů, ale i se strany katolické tísnění byli Kartuziáni dosti citelně. Známo jest, že císař Sigmund, jsa ustavičně v tísní peněžní, zastavoval statky klášterní a v tom ohledu ani mnichů královopolských neušetřil.**)

Tu počala i šlechta moravská sahati na práva, markrabětem Janem mnichům zaručená. Zajisté těžce

*) Pešina z Čechorodu Mars Moravie.

**) Volný, Kirchliche Topographie. Lefebure-ova Moravia Monastica.

a nerada snášela šlechta, že rozsáhlá privilegia klášteru kartouzského (potvrzená r. 1424. Albrechtem rakouským) zasahují do starých práv šlechty. Z počátku, když markrabata stáli co ochráncové kláštera, neosmělil se ovšem nikdo umenšovati privilegií těch, ale později, když mnichové již tak mocné záštity neměli, tu počala šlechta otřásati jejich výsadami, poukazujíc, že jimi jsou práva šlechty umenšena a porušena. Někdy nabyly spory tyto takové ostrosti, že soudem musily býti urovnány.

Pro pohromy za válek husitských, jakož snad z části pro revnivost šlechty, upadl klášter v Králově Poli do velikých nesnází, které se neumenšily ani četnými dobrodiními, jež klášteru prokázal král Jiří z Poděbrad. Pro tato dobrodiní vidíme státi klášter věrně při králi Jiřím, ano i tehdy, když papežem jest dán do kletby. Spor mezi králem a papežem přiostrčil se tak, že měl meč rozhodnouti. Papež vyzval bojovného krále uherského Matyáše, aby válečně napadl země Jiříkovy. Zástupy Maďarů vtrhly do Moravy a přišly až k Brnu, kdež byly měšťanstvem přivítány. Tehdy byl klášter kartouzský od Uhrů vyloupen, o jmění své opět připraven a rozbořen.

Rozbořený klášter byl brzy znovu vystavěn a škoda, již utrpěl, byla mu vrchovatě nahrazena, neboť obdržel r. 1468. od brněnských měšťanů v náhradu pivovar v Kobližné ulici, koupárnu na předměstí Cejlu a zahradu v Trnité ulici. Od kurátora kláštera obdrželi dědinu Žabovřesky. Takto nabyt klášter opět dosti značného jmění, že bez obtíží veškeré škody mohly býti opraveny, a že spory se šlechtou v dobro kláštera rozhodnuty byly, mohli

se mnichové bezstarostně oddati svým povinnostem. A vskutku vidíme v 16. století celou řadu členů kláštera kartouzského, kteří uměním a vědou vynikali. Nejednu práci uměleckou, nejeden dobrý spis děkujeme této době.

V druhé polovici 16. století zdá se, že klášter padne. Ne válka, ne oheň, ale nepořádek přivedl jej až na okraj záhuby. Podivno, že právě v tu dobu, když v něm nejvíce kvetly vědy a umění, jest klášter uvnitř rozrušen nepořádkem a malou kázní. Vinu jedinou ovšem klásti dlužno jen převorům, kteří snad špatným hospodářstvím, malou přísností anebo slabostí v tomto přísném řádě dodělali se nekázně. Ano, nepořádky tyto dostoupily té míry, že r. 1590. měl býti převor Petr Carbonius úřadu svého sesazen. Avšak biskup olomoucký Stanislav Pavlovský vzal jej ve svou ochranu (24. září) a dokazoval generáli řádu, že nepořádky a uvolněná disciplína není vinou převora, ale že je zavinilo časté střídání-se převorů, čemuž on zameziti míní. Přiznává nepořádný život předešlých převorů a dokazuje, že kdyby neobdržel klášter Petra za převora, že by pád jeho byl neodvratný. Na to chválí převora co muže pořádku-milovného a hospodářského, a co muže, jenž vyniká učeností nevšední a jehož dílo o řeči heberejské od odborníků s pochvalou přijato bylo.

Když však vzdor tomu na sesazení převora naléháno a vyloučením hrozeno, žádal biskup o přísné vyšetřování.

Když pak r. 1591. v měsíci červenci komisse převorů přišla, aby klášter visitovala, povolal biskup Stanislav převora kartouzského k sobě, aby se s ním

poradil (13. července). Avšak převor, cítě se snad vinným, k velké mrzutosti biskupově se nedostavil a potajmu do Prahy utekl.

Následující převorové byli mužové pořádkumilovní, tak že předpokládati dlužno, že by byli klášter znamenitě pozvědli, než tu již počaly otrásati světem události nové — mohutníci protestantství a války náboženské.

Protestantství ujímalo se v zemích koruny České rychle; přidávali se k němu Čechové, od dvou set let husitstvím připravovaní, i Němci, kteří husitství tak mocně se bránili, protestantství, jelikož z Německa pocházelo, šmahem přijímali. Klášter kartouzský padl již r. 1619. těmto bouřím za oběť. Obsadili protestanté toho roku klášter a drželi jej ve své moci až do r. 1620. a klášter musil posádku tu živiti. Mnichové byli přísně střeženi a dáváno jim k jídlu a ošacení jenom to nejpotřebnější.*) Kostel a okolní vesnice byly vypáleny a klášter vyloupen. Pobrali protestanté v klášteře všecky drahocenné věci, víno, dobytek, obilí, seno, slámu atd., ano na konec i mnichy z kláštera vypudili a čásť jejich statků rozprodali. Zdálo se, že klášter již není existence schopen. Avšak tu bitvou na Bílé Hoře (8. listopadu 1620.) zlomena síla protestantů v Čechách a na Moravě a katolictví nabylo opětně dřívější moci. Prodané statky byly klášteru zase navraceny. Za utrpené škody prosil převor Jan (neboť mnichové se byli r. 1620. opět vrátili) kardinála Františka Dietrichstejna za náhradu, po případě, aby bylo dáno klášteru panství Řeckovské, odebrané staršímu

*) Střebovský, Frag. Mspt. p. 424.

panu Dubskému z Třebomyslic pro účastenství v odboji, jakož i polovypálená ves Medlanky a jeden dvůr.*) Tato poněkud přemrštěná žádost byla odmítnuta a klášter obdržel za náhradu statky skonfiskované Vilému Munkovi z Ivančic, totiž dům „Radlas“ zvaný s blízkým mlýnem, šenkovnu, masný krám, pak přidáno několik řemeslníků a poddaných v Brně.**)

Řečkovice dány byly roku 1623. od císaře Ferdinanda II. brněnským jezuitům.

Téhož roku potvrdil císař Ferdinand dary klášteru královopolskému a r. 1626. veškeré jeho privileje; takto opětně postaráno s dostatek, aby mnichové, netížení starostmi o svou existenci, úsilovně povinnostem svým oddatí se mohli.

R. 1628. zvolen za převora Christofor Tripudius, muž velice nadaný a učený, u vlády velice oblíbený, muž pevné vůle, jenž pro přísnou disciplinu, již v řádě zavedl, dává nám záruku, že by byl klášter přivedl k výši veliké.

Ale válka třicetiletá, jež velkou část Evropy proměnila v poušť, města a vesnice v popel a ssutiny, válka, jež stála tolik drahých životů, zamezila dílo Christoforovo, ba vyvolila si dvakráte klášter kartouzský za svou oběť.

Švédové dobyvše celé severní Moravy a zmocnivše se i města Olomouce, přitáhli r. 1643. k Brnu. V čele vojska švédského stál generál Torstensohn z Ortoly, válečník nad jiné důvtipný a zkušený. Švédové Brno oblehli a všecka předměstí poplenili. Tehdy i klášter v Králově Poli byl vyplněn. Po

*) Act. Carth. in nova villa 1621.

**) Mspt. ve Františkově museu v Brně.

osmidenním obléhání Švédové od města odtáhli pro nedostatek potravin, jakož i proto, že vypukla nová válka s Dánskem a že rakouský generál Gallas od Slavkova Brnu na pomoc se blížil. Mnichům podařilo se sice, že ještě před příchodem Švédů uprchli, ale klášter zůstal vydaný v plen. Švédové řádili v opuštěném klášteře strašlivě, ničíce vše, co jim pod ruku přišlo. Jak velikou škodu klášter utrpěl, vysvítá z listu převora Christofora opatu velehradského, v němž píše, že přišli z útěku oloupeni, nazí a schudlí a prosí opata, miluje-li jej, aby mu zaplatil ty tři sudy vína, jež 31. května od něho za 260 zl. koupil.

Sotva však že počalo jaro r. 1645., již stály 3. května první voje švédské opět před Brnem a položily se táborem u kláštera kartouzského a zábrdovického. Mnichové kartouzští však zavčas utekli se do Brna, převor Christofor Tripudius s cennými skvosty uchýlil se do Vídně. Dne 4. května pak pŕitáhlo celé vojsko Torstensohna a rozbilo své ležení kolem města. V klášteře kartouzském měl Torstensohn hlavní stan, a odtud psal dne 6. května psaní svým generálům a 8. května knížeti Rákóczy-mu.*)

Převor Christofor zemřel ve Vídni ještě téhož roku. Že za tohoto druhého obležení Brna kláštera nikterak šetřeno nebylo, a že Švédové, kde co mohli pobrali, a věci, jichž potřebovati nemohli, vandalským způsobem zničili, leží za tehdejšího způsobu válčení na bíle dni.

Svědectvím vandalismu švédského jest až dosud obraz panny Marie, uschovaný na památku v kostele královopolském, prostřílený četně švédskými kulkami. (Viz pověst.)

*) Chr. d'Elvert, Geschichte Brünns.

Děje se zmínka, že Švédové ještě jedenkrát v měsíci červnu 1646. do Králova Pole přišli, aby klášter vyplnili, není však známo, co pořídili.*)

Těmito pohromami zajisté utrpěli mniši kartouzští ohromné škody, ale zdá se, že jim od zbožných lidí nahrazeno bylo četnými dary, tak že netoliko netrpěli nedostatku, ale že po nějakém čase hotové peníze půjčovati mohli. Tak stvrzuje převor Alexandr Přerovský a vikář Anthelmus Jentschke kvitancí ze dne 24. dubna 1691., že Brňané klášteru částku starého dluhu splatili, čímž dluh z 33 tisíc na 15 tisíc byl umenšen.

Po bouřlivé válce třicetileté nastaly mnichům klidnější časy. Skoro sto let mohli těšiti se z klidu a míru, žijíce toliko svým povinností. Až teprve v druhé polovici 18. století zabušily bouře válečné opět na fortny tichého kláštera. Obořiliť se totiž po smrti Karla VI. sousedící panovníci na dědičku Rakouska Marii Teresii, chtějíce si neprávem přivlastniti aspoň část její zemi. Mezi nimi byl i Bedřich Veliký, král pruský. Tento, dobyv Olomouce, přitáhl s vojskem svým k Brnu, kdež chtěl si vynutiti holdování země. Když však princ Karel Lotrinský s vojskem Brnu na pomoc se blížil, odtáhli Prušáci dne 7. dubna 1742. s nepořízenou přes Královo Pole a Kuřím dále k severu. Za tohoto obležení vytrpěl klášter velmi mnoho, neboť plenění a loupežení bylo heslem Prušáků. Tak přitáhli dne 28. března téhož roku Prušáci v několika tlupách ku klášteru kartouzskému, kde mnoho škody nadělali. Byli však brzo přinuceni odtáhnouti, neboť

*) Schwoy, Topographie vom Markgr. Mähren.

z Brna vysláno proti nim několik švadron husarů.*) Při odchodu svém sebrali z kláštera královopolského vikáře Lukáše a viceprokuratora Ambrože jakožto zajatce.**)

Doba po Prusích jest temna, neznáma; nemáme tu žádných důležitějších zpráv o osudech kláštera, toliko listina z r. 1756. vzmiňuje se, že má klášter 18.000 zl. na kapitálu a žádné dluhy. Pak známo ještě, že r. 1765. byl kostel i klášter z velké části přestaveny a opraveny, neboť hrozily již sesutím. Z těchto dob pocházejí četné fresky malované malířem Maulpertschem.

Ku konci 18. století počaly svítati červánky nové osvěty — osvěta a svoboda nabývaly vrchu nad zastaralými formami života, a těmto myšlenkám podlehl i klášter kartouzský. jenž po 400 let, v letech bouřlivých a válečných, dovedl existenci svou zachovati.

Dne 20. prosince 1781. vyšel rozkaz císaře Josefa II., že zrušeny mají býti všechny kláštery, jež žádných škol anebo nemocnic nevydržují, anebo jichž členové nezastávají úřad kazatelský a kněžský anebo nevynikají studiemi. Rozkaz ten týkal se i kláštera kartouzského. Zdá se, že mnichové dobře předvídali zrušení kláštera a proto prý tehdejší převor, Bohumír Athanas, hleděl jednotlivé statky prodati a poklady zakopati. Z té snad příčiny objevili se císařští komisaři již 18. ledna 1782 z nenadání v klášteře a přečetli mnichům v konventu shromážděným zrušení kláštera, a převor Athanas musil při-

*) Jurende's Mährischer Wanderer 1845.

**) Protok. arch. F. F. Franciscan. Brun. Mspt. p. 72.

sahati, že ničeho ze jmění kláštera neskrývá. Veškerý majetek jejich připadl fondu náboženskému. Majetek tento byl značný: byloť náčiní kostelního v ceně 5485 zl., na hotovosti a dlužních úpisech 34.950 zl., sbírka anglických kovorytin, 33 olejové obrazy, 12 malých skizz, knihovna o 2084 svazcích, četné rukopisy a 4947³/₄ vědra vína. Dále pak Nová Ves, Žabovřesky, Obřany, Střelice a Vážany, předměstí Dörrnössl a Dornich a statek Radlas, 3 dvory, vinohrad u Blatnic, dům s vinicemi a dům v Brně. Tyto statky prodal stát na privátníky r. 1825.

Mnichům ponecháno na vůli přestoupiti k jinému řádu tuzemskému, při čemž převoru poskytnuta pense ročně 800 zl., ostatním mnichům po 300 zl., anebo vstoupiti do nějakého řádu v cizině, ovšem se ztrátou této pense.

O zakopaných pokladech v klášteře dosti mnoho se vypravuje.

Nebude nezajímavo uvéstí jména převorů, jak je Volný ve své Topographie uvádí:

1376 a 1378 Vilém; 1383, 1384 Vavřinec, 1401 Jiří; 1407, 1408 Jan Rode, též Johannes de Hamburgo zvaný, dle svého rodiště; 1408, 1424 Niklas ze Solnic; 1442 Marek; 1447 Pankratius, poděkoval z úřadu 1451; 1453, 1458 Pavel; 1458 opět Pankratius; 1459, 1466 Pavel; 1473 opět Pankratius († 17. ledna 1482); 1482 Bernard († 5. září 1484); 1499 Michal; 1502 Antonín († 17. listopadu 1502); 1504 Michal; 1517 Jeroným; 1519 Kašpar; 1521 a 1522 Jan; 1523 a 1524 Václav; 1527 Hynek starší z Rupy († 1528); 1530, 1542 Václav; 1544 Martin Ursinus († v prosinci 1552);

1558 Hugo; 1561 Ladislav; 1569 Stanislav; 1570 Jiří Schelnecker; 1574 Coloman; 1576 Šebestián; 1581 Jan Tomáš Raus; 1588 Petr Karbonarius (utekl 1591 do Prahy); 1591 Adam Pozius; 1595 Dionys Mezler († 21. srpna 1597); 1597 Jiří Quertius († 26. prosince 1598); Sigmund; 1508 Renatus Hensäus; 1601 Anton Wolmarius; 1607 opět Renatus Hensäus († 20. dubna 1609); 1615 Jiří Frič († 4. prosince 1617); 1617, 1623 Jan Vogel; ? David Ledochovius, resignoval 1628; 1628 Christophor Tripudius († ve Vídni 26. března 1645); 1665 Pavel Zägnarius († 5. prosince 1672); 1672 Martin Höffner († 17. srpna 1676); 1688 Alexander Přerovský († 30. prosince 1697); 1700 Anthelmus Jentschke († 1719); 1726 Václav Valentini († 2. října 1732); Petr Glaser († 12. února 1751) a od r. 1760 poslední převor kartouzský v Králově Poli Bohumír Athanas († v Brně 3. srpna 1814).

Umění a věda v klášteře.

Mnichové měli dosti volných chvil, kdy neměli předepsané práce. Volné tyto chvíle, jež ovšem o samotě strávit musili, věnovali většinou umění a vědě. Jest nám těžko posouditi, u jak velkém rozkvětu bylo umění v klášteře kartouzském, ale přece budeme je vysoko ceniti již z jediné ukázky — vyřezávaných lavic, nacházejících se v dnešním chrámě Páně. Jsou to dvě stolice menší, každá o dvou sedadlech, a dvě větší o devíti sedadlech. Práce řezbářská na nich jest vskutku umělecká, sestavení pak prozrazuje pravý umělecký vkus. Stolice tyto stávaly v poboční kapli, nynější kapitoli, a tvořily

s freskami na stěnách, malovanými malířem Maulpertschem, krásný celek. I jiným řemeslům věnovali se mnichové, není však známo, jakou měrou.

Věda našla v řadách mnichů kartouzských četné pěstitele, ba za časté i horlivé vědátory. Jeden z těchto horlivých pěstitelů vědy byl mnich Kratius, jenž stal se r. 1447. převorem; avšak úřad převorský zaneprazdňoval ho tak, že nemohl dle chuti své věnovati se vědě, a proto — jedině z lásky k vědě — vzdal se r. 1451. převorství. Byl sice ještě jedenkrát za převora zvolen (r. 1473.), ale tentokráte už úřadu svého až do své smrti se nevzdal. Zemřel 17. ledna 1482.

Za velmi učené prohlášení byli Martin Ursinus, Petr Carbonarius a Christophor Tripudius. Poslední převor kartuziánů v Králově Poli, Bohumír Athanas, rodák z Plan v Čechách, byl velikým milovníkem věd a umění. Na četných cestách svých obohatil se velikými vědomostmi. Jsa milovníkem umění zakoupil 36 svazků uměleckých kovorytin, jež po zrušení kláštera prodal za 2000 zl. opatu žďárskému Ottovi Steinbachu z Kranichsteinu. Mimo to měl cenné olejové obrazy a sbírky obrazů Leydenových a Dürerových.

Dosti bohatá knihovna klášterní po zrušení kláštera odvezena byla do Vídně.

Jakožto spisovatele uvádíme mnicha Jana z Hamburku, jenž napsal dějiny kartuziánů, Renáta Hensäa, spisovatele vícera děl, a dříve zmíněného Petra Karbonária, z jehož děl nejvíce uznání došlo dílo o řeči heberejské, kritikou chvalně přijaté.

Mimo to ovšem není pochyby, že opisováním děl a listin dosti prospěli literatuře a vědě.

Dodatkem stůjž zde list císaře Ferdinanda II., jímž stvrzuje klášteru jeho privileje. Uvádím jej proto, že bude zajisté míti dosti zábavnosti a proto, že jsou v něm vytčeni všichni panovníci, kteří do r. 1623. taktéž učinili. List ten zní:

„My Ferdinand Druhý, z Božj Milosti Wolený Ržimský Czisarž po wssecky Czasy Rozmnožitel Ržisse, a Uherské, České, Dalmatský a Chorwatský Král, Arcykniže Rakauské, Markrabie Morawský, Luzemburské a Slezké Knižie a Lužický Markrabie. — Oznamujem timto lystem wssem, žie sme od poztivého Knieze Jana Voheliusa, Przewora Klastera Karthauského Svaté Trojize, blíž Města Brna we wssy poniženosti Prosseni, abychom gemu a giž gmenowanému Klassteru wssech a vsseligakých Milosti, Magestatůw, Privilegii, obdarowanj, Weysad, Nadanj a Praw, kterež Sobie od Slawné a Swaté Pamieti, Czisařůw Ržimských, Kralůw Českých a Markrabůw Morawských, Nadané a stwrzené magj. — Obzwlastie pak lystu Jana Markrabiete Morawského, gehož gest datům w Miestie Brnie Letha Panie Tisyczého Tržistého Sedmdesatého Patého, Ittem obdarowanj Jodoka též Markrabiete Morawského na Les Slowie Perkmyhl, gehož datum w temž Mieste Brnie Letha Panie Tisyczého Cztyrstého Druhého: Ittem lystu Zygmunda Ržimského a Českého Krale, gehož datum w Mieste Ržiském Nürnbergu, Letha Panie Tisyczého Cztyrstého dwaczatého druhého: Ittem listu Ladislawa Krale Českého, gehož

datum w Miestie Brnie Letha Panie Tisyczyho
 Cztyrstého padesatého Tržetiho: Ittem Lystu
 Krale Girziho, gehož datum w Brnie Letha
 Tisyczyho, Cztyrstého, Ssedesatého Patého: Ittem
 lystu na swobodnau winiczy w Kauniczych, gehož
 datum w Kauniczych Letha Panie Tisyczyho
 Cztyrstého Sedmdesatého Prwniho: Ittem Lystu
 Czysarže Rudolfa, toho gmena druhého, gehož
 datum na Hradě Praském, Letha Panie Tisyczyho
 Ssestistého Pátého — A naposledy dwau lystůw
 Nassych, gihžto obouch datum gest w Miestie
 Nassem Rziskem Rzeznie, w sobotu po Pamatze
 Stých Trži Kralůw Letha przitomného Tisyczyho
 Ssestisteho dwaczateho Tržetiho tolykež milostiwie
 schwaliti, obnowiti a potwrditi raczili. K gehož
 Przewora pokorné prosbie naklonieni gsauze a
 widauze ty Lysty, Magestaty, Obdarowanj a Po-
 twrzenj Czelé a neporussené býti, S dobrým
 rozmyslem, Nassim gistým wiedzomim, S Raddau
 Wierných Nassich milých Moczy Kráľowskau
 w Cžechách a gakožto Markrabie Morawský
 Nadepsane wssechny Milosti, Magestaty, Priwilegia,
 Obdarowanj, Weysady, Nadanj a Práva gsme
 tolykež Schwalyti, obnowyti a potwrditi raczily.
 A timto Lystem Nassim, we wssech gegich Znienie,
 položenj, w Punktejh, Klausulech a Artykulych
 ne gináč než gakoby w tento Lyst nass slovo
 od Slowa wepsanj byly, Schwalugem, obnowugem
 a potwruzugem. Chticze tomu konieczně, aby při
 tomu při wssem, Czož tiž Lystowe a Magestatowe
 w Sobie obsahugy a Zawazugy od gednoho každého
 Czlowieka gmini, držiani a Neporussytedlnie za-

chowani Byly, Bez Nassy, diediczůw Nassych a budoucnych Kralůw Czeských, Tež Markrabůw Morawských y ginych wssech Lydi wsseligaké Pržekazky a odporu byly. Protož pržikazugem wssem obywatelům a Poddaným Ze wssech Stawůw diediczneho Kralowstwěj Nasseho Czeského a Markrabstwěj Morawskeho Niniegssim y budouczym Wiernym nassim milym, abyšte czasto psané: Pržewora a Conuenth tehož Klasstera Karthauského, niniegssi y budauczy prži tomto milostiwm Schwalenj, obdarowanj a Potwrzenj nassem gmely, držely a neporussytedlnie nynj y na czasy Budauczy a Wiecznie, Ba wsseligakých Zmatkův a odpornosti Zachowaly, žiadnych gim v tom: Pržekažek neczinicze ani komu cziniti nedopausstěgicze. A to pod Uwarowanim Hniewu a Nemilosti Nassi Czysarzke, diediczůw Nassych a budaucnych Kralůw Czeských a Markrabůw Morawských na Sviedomj Pecžet Nassi Czysarskau a Kralowskau k lystu tomuto przywiesyti gsme rozkazati raczili.

Dan v Miestie Nassem Widni w Autery genenatzteho dne Miesycze Czerwencze Letha od Narozenj Syna Božího Tisyczýho Ssestistého dwaczateho Trzetího. W Kralowstwí Ržimskem Čtwtртеho, Uherskeho Ssesteho a Czeskeho sedmeho.

Ferdinand.

Sdenko Poppl de
Lobkowic Š. R. B.
Cancellarius.

Ad Mandatum
Sac. C. M. tis.
proprium.

Budova klášterní a její památnosti.

Vchod do budovy klášterní zdobí portál tesaný ze šedého mramoru. Bohužel byl tento portál potřen thérem, tak že po původní barvě mramoru již není ani památky. Nad vchodem stkvěl se nápis: „*Confite timore tuo carnes meas, A judiciis enim tuis timui*“, jehož stopy v kámen tesané pod nynějším nápisem kadetní školy dosud znamenati lze. Na místě nynějšího císařského orla visel znak kláštera, pozůstávající z insignací sv. trojice a moravského orla, jenž na prsou měl začáteční písmena C. T. (Cella Trinitatis). Orla takového na dnešním kostele dosud lze viděti. Na obou rozích průčelí hlavní budovy stojí věž; na pravé z nich nalézají se hodiny. O této věži jest mnoho pověstí, zde má také býti zakopaný poklad. Neboť mnichové prý při zrušení kláštera množství drahocenných věcí zazdítí dali. Pod tuto věž není ani z kadetní školy ani ze sousedního domu přístup, což tajuplnost této věže ještě zvyšuje.

Druhá věž, nalézající se po levé straně, slouží nyní za zvonici. Tato věž měla prý chrániti fortnu klášterní, a dosud viděti na ní stěrbinu ku střelení. Třetí věž stojí na straně jihovýchodní. Zdá se, že klášter měl čtyři takovéto věže, na každém rohu po jedné, a pověst vypravuje, že tato čtvrtá věž rozbourána byla, jelikož při jedné visitaci prý tu nalezeny věci do kláštera se nehodící.

Vkročme do budovy! Jak trudný život tu panoval před sty lety! Co zbylo tu z těch trudných myšlének, co z života plného odříkání? Nejsme s to vymysleti se v myšlenkové ovzduší mnichů kartuziánů. Někdy

ovšem padne nám do duše matný jeho stín. Tak na příklad hned na chodišti do prvního poschodí. Starý obraz na stěně malovaný připomene nám smrt, tu neuprosnou smrt, jež přichází někdy tak nepředvídaně. Obraz byl zomítaný maltou, před několika lety odprysklo kus malty a na odprysklém místě nalezen obraz. Nyní viděti jej celý a obnovený. Obraz představuje venkov, v pozadí město. Nad mrtvolou dokonávajícího mnicha hraje smrt na housle, ona druhá zpívá z knihy. V pravo pod křížem klečí opět mnich pohřížený v modlitbách a druhý prchá před smrtí s rozevřenou knihou ku kříži. Jemu v patách následuje smrt a míří kopím na jeho plece. V pozadí v malé budce pracuje mnich pilně práci svou, avšak i toho navštívila neuprosná smrt, hrajíc mu vysmělavě na písťalu, vědouc jistě, že jí oběť její neunikne. Z obrazu toho vane myšlenka: Smrt je mocna. Utec se k modlitbě, utec k veselostem neb ke krušné práci, ona tě zastane všude a ty jí nevyhneš. Po schodech vystoupíme do prvního patra, kde bývala umístěna praelatura. I místnosti pro cizince byly tuto, neboť mnichové vyznamenávali se pohostinstvím. K této části domu přiléhá se strany severní jednopatrová budova, dřívější pivovar klášterní.

Na straně jižní, která nyní novou budovou zastavena jest, stálo několik malých domků hospodářských. Při stavbě této nové budovy nalezeno tu množství rybích šupin; což vede nás k domněnce, že v těchto místech bývala také kuchyně mnichů.

Pojďme nyní do nejzadnějších částí kláštera, kde stávaly celly mnichů. Jest nám tu jíti dlouhou klenutou chodbou, jež spojovala kostel, refektář a

celly. Z dvanácti cell zachováno jich toliko deset, dvě jsou rozbourány. Celly tyto nejsou stejně veliky, a byly rozděleny mnichům tak, že nejstarší obýval největší cellu, nejmladší pak nejmenší. Pět z těchto cell bylo postaveno na straně severní, čtyři na východní a tři na jižní straně.

Každá cella jest domek jednopatrový, mající v přízemí dvě, v poschodí pak dvě i tři světnice. Přízemních místností používal mnich za dílnu, místností v prvním poschodí za obydlí a ložnici. Okna z celly vedla toliko na dvě strany tak, že mnichové se z oken viděti nemohli, mimo to ještě odděleny byly celly zvláště stavěnou zdí, aby takto každý mnich úplně byl osamocen. Místnosti celly byly smutné, dusné a temné, kam málokdy paprsek sluneční zavítal.

Mezi těmi čtyřmi stěnami strávil mnich celý svůj život. Opouštěl cellu svou jen tehdy, kdy s ostatními bratry měl jíti do kostela. Ostatní čas strávil zde, vzdálen světa, nesměje ani mluvit s těmi, kteří stejný osud s ním snášeli. Noha cizincova do této části kláštera neměla přístupu, neboť vstup cizinci do těchto místností byl přísně zakázán. Kdo přišel návštěvou, ubytoval se v přední budově. Takto žil mnich sám a sám nemaje styku se žádným člověkem. Toliko o svátcích shromáždili se mnichové výjimkou v refektáři ku společnému obědu.

Dlužno jest tu zmíniti se ještě o kapli, v níž mnichové činili pokání. Jest naproti refektáři a leží níže než ostatní místnosti, tak že se do ní sestupuje po několika schodech. Stavěna jest do podoby kříže. Před lety byly stěny její omalovány freskami, představujícími kajicný život světců; nyní bohužel jsou

zalıčeny. V této kapli slouživali světští kněží, kteří do kláštera zavítali, mši svatou.

Kartuziáni vykonávali bohoslužby své v nynějším farním chrámě, jenž až do letošního roku chodbou s bývalým klášteřem spojen byl; nyní chodba ta zdí jest zastavena. Mimochodem řečeno, lišily se ceremonie jejich od obyčejných a z té příčiny nedovoleno kněžím světským mši zde sloužiti. Pravdě podobno jest, že kostel ten byl mnohem menší než nyní, neboť přední část stavby pochází teprve z minulého století. Kostel není příliš veliký, ale vkusný.

Fačada chrámu shotovena jest stavitelem Schweiglem. Na čtyřech sloupích nad vchodem spočívá pavlač železným zábradlím a dvěma skupinami andílků zdobená. Po stranách ve výklencích stojí sochy sv. Jana Baptisty a sv. Bruna. Ihned nad pavlačí jest barevné okno na kůr, nad oknem moravská orlice a ještě výše sousoší sv. trojice.

V malé kapli, nacházející se po levé straně od vchodu, viděti prostřílený obraz panny Marie (viz: Pověsti) a v bývalé kapitole a sakristii fresky na stěnách, malované akademickým malířem Maupertschem.

Pravé umělecké ceny jsou čtyři kostelní lavice. Vyřezávány jsou z tvrdého dřeva dovedností a vkusem vpravdě uměleckým. Menší dvě jsou o dvou, větší pak dvě o devíti sedadlech.

Jiných památností z dob kartuziánů až do dnes zachovaných tu opomineme, ale zmíniti se tu musíme, že v místech, kde nyní nová sakristie (za hlavním oltářem) stojí, býval klášterní hřbitov. Tak tomu aspoň nasvědčují kosti a dřeva z rakev při stavbě této sakristie nalezené.

Dějiny městyse Králova Pole.

Nejstarší jméno osady naší jest bez odporu „Nová Ves,“ jež v mapě katastrální a na starších mapách až posud se udrželo. Jméno Královo Pole pochází od statku klášterního, jenž toto jméno nesl a přešlo na celou obec v těch dobách, kdy Nová Ves a nedávno založený Ugartov v jeden městys splynuly.

Počátky dějin Králova Pole jsou neznámy, zahaleny v temné roucho tajnosti. O původu Králova Pole nezbyly vědomosti žádné, ba i pověst o něm mlčí. Snad přílišné stáří jest příčinou toho. Nicméně jest stáří obce naší, pokud je známo, ctihodné. Připomíná se Královo Pole ponejprv r. 1257., tedy před více než šesti sty lety. O kolik jest Královo Pole starší než šest set let, jest těžko souditi.

Odpočítejme od r. 1257., kdy Královo Pole se ponejprv zmiňuje, toliko 16 let, a máme rok 1241., rok hrůzného vpádu Tatařů do Moravy.

Že toho roku Královo Pole zajisté již stávalo, nebude soudný člověk pochybovati.

Tataři, dobyvše u Lehnice pod vůdcem Pajdarem rozhodného vítězství nad zbraněmi křesťanskými, vtrhli v nepřehledných houfech se strany Slezské do Moravy. Všecka Morava jest od nich zaplavena. I k Brnu se prodrali, chtěje se zmocniti důležitého toho města. Celé okolí brněnské jest vydrancováno a blízké kláštery v Zábrdovicích, Rajhradě, Tišnově a Doubravniku vypáleny. Brno sevřeli Tataři krutě, ale právě tehdy, když v největším vzteku na Brno doráželi, donesena zpráva, že hlavní vojsko jejich 25. července u Olomouce jest pobito a vůdce jejich Pajdar zabit. Ihned

upuštěno od dobývání města a veškeré vojsko tatarské kvapně se odebralo za poraženými soudruhy do Uher.

Kterak se za těchto těžkých dob vedlo obyvatelům Králova Pole, Brnu tak blízkým, vysvětliti lze tím, že suroví Tataři ničeho nešetřili, ani statků ani životů, pálíce a vraždíce vše, co jim pod ruku přišlo. Připočtíme k oné divokosti ještě hněv nad nezdařenými pokusy o dobytí Brna a nad porážkou u Olomouce a uznáme zajisté, že nevýslovných běd a svízelných předkove naši v Králově Poli od nich musili zažiti.

Tehdy bylo Královo Pole dědinkou malou, přifařenou ku kapli sv. Václava a sv. Antonína na Starém Brně, náležející řádu rytířů Maltézských. Rozkládalo se asi v nejbližším okolí kláštera, neboť čteme, že markrabí Jan zakoupil dům se zahradou a poli atd. a na místě tom že dal vystavěti klášter kartouzský. Nasvědčuje tomu i ta okolnost, že Maltézští vystavěli na nynějším Horním náměstí kapli, která zajisté stála asi ve středu obce.

R. 1257. přivlastnili si neprávem Královo Pole u fary sv. Tomáše a po celých šest let brali z něho užitek. Když pak řád Maltézský ozval se proti takovému porušování jeho práv, dovolává se spravedlnosti, vznikl mezi ním a farou svatotomášskou tuhý spor, který teprve r. 1263. ve prospěch řádu Maltézského se skončil. Královo Pole opět přifařeno k Maltézským a fara svatotomášská musila všecky škody, přehmatem jejím učiněné, nahraditi.

Brzy po tomto sporu vystavěli rytířové Maltézští farníkům svým v Králově Poli kapli, jak se zdá nepochybně zasvěcenou sv. Vítu. R. 1272. byla kaple tato vysvěcena biskupem Hermannem z Emelandu.

Když v čtrnáctém století založen byl klášter kartouzský, připadli občané královopolští co poddaní klášteru. Všechna neštěstí, jež za dob válečných přikvačila na klášter, jak svrchu líčena, citelně zasáhala celou osadu. Snad nebyly statky občanů často tak ničeny jako statky klášterní, zvláště za válek náboženských, ale vedlo-li se tehdy pánům, že strádají, ano nouzi trpěti musili, vedlo se zajisté poddaným ještě hůře. Nutností přinuceni musili zajisté často mnichové tlačiti na poddané své, ačkoliv známo jest, že poddaných svých šetřili, ba často i dřívím, šatstvem, pokrmy a p. jim pomáhali.

Avšak netoliko ozbrojená ruka válečníka, ale i příroda několikráte těžké časy přivodila předkům našim.

Zda-li zemětřesení r. 1328. a r. 1445. způsobila v Králově Poli škody, není známo.

Též zemětřesení dne 29. ledna 1590., o němž vypravuje současný svědek a kronikář Ludvík Georg, že počalo mezi 3. a 4. hodinou odpolední a bylo tak silné, že se v Brně věže třásly a zvony rozhoupaly, a zemětřesení 15. září téhož roku, neméně silné, nezpůsobila asi u nás velikých škod, jinak by to byl snad svrchuzmíněný kronikář zaznamenal.

Za válek husitských, již tlakem své klášterní vrchnosti nuceni, věrně při katolictví setrvali a proto snadno lze si vysvětliti, proč Královo Pole r. 1423. zároveň s více okolními vesnicemi bylo od husitských posádek na Novém Hradě a Černé Hoře vypáleno.

Léta 1558., 1571. a 1584. zapsal kronikář Ludvík Georg co léta děsná, kdy mor pohltil v jediném městě Brně 11.000 lidí. Že tato tři morová léta i

v blízkém Králově Poli četných obětí si vyžádala, o tom nikdo při nakažlivé této nemoci pochybovati nebude. Bližších zpráv však o řádění nemoci této v obci naší nemáme.

I rok 1586. přinesl pohromu na okolí Brněnské. Počaloť toho roku tak záhy mrznouti, že lidé neměli ještě obilí semlet. Od sv. Kateřiny až do vánoc byla tak tuhá zima, že všechny vody zamrzly až na dno, následkem čehož se nemohlo mlet. Nastala tudíž velká nouze o mouku a chleba. Když pak začalo poněkud tepleji býti, posláni jsou sice robotníci, aby ledy na Švarcavě prokopali a vodu na mlýny pustili, avšak prostředek tento nepomohl; voda přes noc opět zamrzla. Musilo se tehdy mlet na mlýně koňskými silami taženém, jenž nalézal se v Janské ulici naproti klášteru Uršulinek.*)

Dne 15. června 1593. mezi 9. a 10. hodinou strhla se hrozná bouře, o které napsal kronikář, že padaly kameny zvící slepičího vejce, a že v okolí Brnu všechno obilí a víno potloukla. Královopolská pole a vinice zajisté touto pohromou byly postiženy.

R. 1598. byla kaple sv. Víta již tak stářím sešlá, že musila býti znovu klenuta a spravěna.

Takto dospěli jsme k době mocného hnutí protestantského. Královopolští i tentokráte zůstali věrně při víře katolické, jak ani jinak nemohlo býti v době, kdy bylo pravidlem: Jaké víry jest pán, takové musí býti i poddaný. Opačně obyvatelé blízkých Řečkovic, majíce vrchnost protestantskou, nuceni byli k protestantismu. V Řečkovicích měli hřbitov protestantský. Zdá se, že tohoto hřbitovu

*) Roh z ulice Janské do Minoritské.

protestantského používali i protestanté brněnští, kterým teprv r. 1604. zvláštní hřbitov povolen byl. Vysvítá to z četných zpráv, že protestant některý z Brna pohřben jest v Řečkovících, zvláště pak ze zprávy, v které psáno jest, že 13. září 1600. v Brně zemřel Vídeňák Krištof Tzerte, a že jemu, poněvadž protestantem byl, na záповeď kardinála Ditrichštejna nesmělo býti vyzváněno. Tělo zemřelého bylo z města vyvezeno a na protestantském hřbitově v Řečkovících pohřbeno.

Po celou tu dobu náleželo Královo Pole k farnosti Maltézských na Starém Brně, až 1638. přifařeno jest ku sv. Tomáši. Farnosti své musili odváděti královo-polští desátek a obec 20 zl. na penězích. Než přílišná vzdálenosť Králova Pole od fary u sv. Tomáše, jakož i odloučenosť jeho hradbami městskými, která působila za časté knězi nemalé překážky u vykonávání jeho povinností (n. p. poslední pomazání za času nočního, kdy brány městské byly uzavřeny), byly příčinou, že ustanoven na Velké a Malé nové ulici zvláštní kaplan, do jehož působnosti i Královo Pole připadlo. Docházival do Králova Pole každou třetí neděli a měl v kapli sv. Víta mši s českým kázáním.

Kaple sv. Víta, stará, sešlá už budova, zrušena jest r. 1785., kteréhožto roku i kostel klášterní proměněn jest na farní a takto přišel k užívání celé obce. Na místo, kde stála zrušená kaple, postaven r. 1791. kamenný kříž s tímto latinským nápisem:

HONORIS ET GLORIÆ
SALVATORIS AVCÆNDÆ
GRATIA ERĚXERVNT
NOVEM HVIATES INCOLÆ.

1793.

Těmito nově osazenými obyvateli míněni jsou Ugartovští. Vznikl Ugartov, jak i mnohé jiné osady téhož času, rozkouskováním pozemků, náležejících ku dvoru klášternímu (nyní Semilasso), a odprodáním jich na nové osadníky.

Pohledme nyní blíže k životu obyvatel Králova Pole. Nebude tu asi nemístno aspoň povrchně vylíčiti stav rolnictva (a Královopolští ještě před 50 lety výhradně se zaměstnávali rolnictvím), abychom poznali trudné časy našich předků.

Téměř až do konce osmnáctého století úpl všechen lid v nevolnictví čili porobě. Lid byl úplně v moci své vrchnosti, byl její majetkem, s nímž zacházeti mohla dle libosti. Z těch pozemků vrchnostenských, na nichž se poddaný jednou usadil, nesměl se odstěhovati, leč s povolením vrchnosti. Vrchnost nerada propouštěla někoho z pozemků svých, jelikož jí tím ubylo síly pracovní, a proto obyčejně musilo se takové propuštění zaplatiti. Zpravidla nemíval rolník majetku svého, nýbrž používal domu a pozemků, náležejících vrchnosti. Za takovéto propůjčení polí a domu odváděli rolníci určité dávky, vykonávali jisté práce, služby a roboty.

Vrchnosti vyměřovaly daně zemské i říšské, vybíraly mladíky ke službám vojenským a namnoze měly i právo ortelné. Tak, dokud byl klášter vrchností Královopolskou, měl právo souditi a odsuzovati poddané své k trestům jakýmkoliv. Jelikož však se nesrovnávalo, aby klášter vykonával dílo popravčí na tom, jenž pro vinu svou propadl hrdlem, odevzdávání byli takovíto zločinci soudům knížecím.

Poddaný byl majetkem své vrchnosti a to

netoliko svým vlastním životem, ale i krví z krve své, svými dětmi. Syn nevolníkův nesměl učit se řemeslu, ani obchodu, nýbrž musil jako otec jeho vrchnosti robotiti. Provozováním řemesla nebo obchodu vyzul se nevolník z větší části z moci vrchnosti, vrchnost nebrala z něho užitku a proto jenom za výplatu dovoľovala synům nevolníkův učit se řemeslu a obchodu.

Takovouto výplatou podařilo se sice některým státi se svobodníky a nabyti skutečně svého majetku, ale těch bylo poskrovnu. Ba naopak poroba lidu stávala se velmi často tužší a tužší, jelikož mnohé vrchnosti z romanitých příčin pozměňovaly staré závazky ve svůj vlastní zisk.

Jak již dříve podotknuto bylo, nebyla klášterská vrchnost v Králově Poli z těch, která by utiskovala nevolníky své, a proto nemohli si předkové naši do ní stěžovati. Měliť se lépe než jinde. Že však přece postavení jejich stkvoucím nebylo, pozná každý ze svrchu líčeného.

Ku konci 18. století nastaly nevolníkům lepší časy. Šlechtná císařovna Maria Terezia obmezila robotu, a nedovolila, aby se zvyšovala přes jistý počet osob, koní a dní, a ustanovila úřady krajské, u nichž poddaný, událo-li se mu od vrchnosti ne-právo, nalezl ochranu.

Císař Josef II. horlivě následoval šlechtnou matku svou v ulevování lidu. Hned v druhém roce panování svého zrušil nevolnictví. Poddaní i na dále povinováni byli vrchnosti své poslušenstvím, mohli však statky své svobodně prodávati a stěhovati se kam chtěli, ovšem že pokud zachovávali povinnost

vojenskou a šetřili předpisů o průvodních listech. Též dovolil bezplatně měniti stav svůj, nebo dáti syny na studie neb do učení.

Na reskript císaře Josefa II. učiněny mezi vrchnostmi a poddanými oboliční kontrakty, v nichž čteme, že „vrchnost, povždy o poddané své starostlivá, zrale uvážila oboliční systém od tří let v Čechách zavedený, a že se usnesla, i svým poddaným toto dobrodiní prokázati, aby pili rukou svých svobodně sobě a svým rodinám bez překážky věnovati mohli.“

Nebude nezajímavo uvéstí aspoň hlavní body kontraktu učiněného r. 1785. mezi vrchností královopolskou (náboženským fondem) a předky našimi.

Dle něho byli královopolští poddaní povinni, odváděti ročně 327 zl. 30 kr. robotního platu a 91 měřici ječmene, dále byli povinni nadělati 273 sáhů tvrdého dříví a dovésti zdarma 85 sáhů dříví a 34 bečky vína. Podruzi, na panství se zdržující, platili vrchnosti 1 zl. ročně. Všichni pak poddaní povinni byli, v čas, kdy vrchnost toho nutně potřebuje, i na honby nádeníky své posílati.

Ti poddaní, kteří rozkouskováním panských dvorů nějaké pole do vlastnictví obdrželi, musili vrchnosti platiti za měřici:

v 1. třídě	.	.	3	zl	—	kr.,
" 2.	"	.	2	"	—	"
" 3.	"	.	1	"	—	"
" 4.	"	.	—	"	48	"

Každá změna v držečnosti musila býti vrchnosti do 6 neděl ohlášena a každý nový nástupník dominikálního gruntu byl povinen $2\frac{1}{2}$, po případě 5 zl. vrchnosti zaplatiti. Opomenul-li toho, byl pokutován 10 tolary.

Každý novo usedlý občan povinen byl ze všeho obilí na svém poli sklizeného desátý díl odváděti.

Vrchnosť měla právo, poddaného z gruntu vypudit, a to tehdy, neobdělával-li pole jak bedlivému hospodáři sluší aneb pakli v kontraktě vyměřené platy do roku nezapravil, při čemž ovšem na nehody a neštěstí byl brán patřičný ohled.

Mile dojíhá v kontraktu tomto místo, kde váha se klade na to, aby dobytek v dobrém stavu držán byl. Zní doslovně takto: „Poněvadž rozplemenění dobytka nejvlastnější díl dobře spořádaného hospodářství jest, tak tehdy budou poddaní pečovati hovadskou potravu jakožto jest jetel, k svému vlastnímu dobrému rozmnožovati a na ten způsob plemeno všeho dobytka v znik uváděti.“

Poddaní slíbili závazky tyto splniti; neplnění těchto závazků trestala vrchnost tresty v kontraktě udanými i tresty libovolnými.

Z rolníků podepsali tento kontrakt: Mikuláš Bartoš, rychtář, Josef Fajt, purkmistr na místě celoláníkův, Vitek Fríška, Josef Haymon, na místě pololáníkův, Jakob Milotinský, František Karný, na místě čtvrfláníkův, Petr Fogt (Fajt?), František Bartuněk.

Po zrušení kláštera, jak již spíše zmíněno, připadly veškeré statky klášterské fondu náboženskému. Ku spravování těchto statků zřízen byl v Králově Poli zvláštní úřad, opatřený právy vrchnostenskými. Kancelář i byt správce statku byl až do r. 1784. v budově klášterní; když ale dne 7. září 1784 klášter na kasárnu přeměněn byl, přesídlil se úřad do zámku naproti klášteru.

V držení fondu náboženského zůstalo panství Královopolské až do roku 1825., kteréhožto roku prodáno jest justiciáru Josefu Schindlerovi. Syn tohoto, Alexandr, prodal panství to r. 1860. Eduardu knížeti Hartenštajn-Schönburgovi. V držení tohoto rodu se panství královopolské až do dnes nalézá.

K velikým událostem politickým zůstávají malé víscky začasté chladnými. Obzor jejich vzdělání nevyšinul se šířeji než jsou úzké meze člověka naturálního; on uvykl si na stávající pořádek, a že by jinak mohlo býti, na to nemyslí, ba přijímá novoty i s odporem. Tak i bouřlivý rok 1848. uplynul tehdy v malém Králově Poli, aniž by byl myslí obyvatel opravdivěji rozbouřil. Za to více probouřila je válka v r. 1866. Královo Pole, ležíc při samém hlavním městě Moravy, vidělo přirozeně oběti války této. V dřívějším klášteře, té doby již v kasárnu přeměněném, jakož i v přiléhající rozsáhlé „panské zahradě“ zřízena nemocnice a obvaziště pro raněné. I místnosti v I. poschodí v hostinci „Semilasso“ sloužily za nemocnici.

Zatím bylo Královo Pole svědkem četných pohybů vojska rakouského, jež severně od Brna rozličné posice zaujímal, aby případně zastavilo vítězný pochod Prusáků na tak dlouho, pokud by nejdůležitější věci z Brna odvezeny nebyly.

Toho času vezl Královým Polem malý oddíl Sasů na voze zajatého pruského vyzvědače. Pod lípami mezi Brnem a Královým Polem nedaleko malého můstku pokusil se vyzvědač utéci. Vyskočil z vozu a chtěl přehnouti směrem k „Černým polím“, avšak koule z karabiny jednoho ze strežících jej

Sasů rozrazila mu lebku. Byl okamžitě mrtev. Veliká louže krve na zemi a kusy roztržitého mozku uvázlé na lípě dosti dlouho označovaly místo nepovedeného útěku.

Strach před Prušáky byl v Králově Poli jakož i jinde veliký. Vypravovalo se zvláště, že Prušáci mladíky chytají a k vojsku pruskému odvádějí. Četné rodiny i jednotlivci, prchající před Prušáky do krajin bezpečnějších, domnění toto ještě potvrzovaly a strach zvětšovaly. I z Králova Pole uprchlo dosti osob, avšak brzy se opět vrátily.

Dne 13. července 1866. po malé šarvátce s vojskem rakouským u Tišnova, přirazily okolo deváté hodiny první voje pruské. Hrnuly se od severu v nesčetných houfech. Na odpor nenarazili nikde, neboť rakouské vojsko již v noci bylo okolí brněnské opustilo.

S chrámu kartouzského a některých jiných budov vlály bílé prapory, svědčící o mírumilovnosti občanstva.

Prušáci rozložili se na polích mezi Královým Polem a Žabovřeskami, připravující se na pochod do Brna. Teprve až k druhé hodině odpolední, když se úplně přesvědčili, že Brno jest od vojska rakouského vyklizeno, pohnuli se k městu, ano část jich ubytovala se v Králově Poli.

Ač mělo pruské vojsko poručeno k obyvatelstvu se vlídně chovati a důstojnictvo vždy obyvatel se zastalo, přece dosti četny byly případy, kdy vojáci pruští dopouštěli se surovostí a krádeží. Jsou to však případy málo závažné, než abych se o nich tuto zmiňoval.

Leč o jednom případě, kde vina nebyla na straně Prušáků, přece se zmíním. Občan královo-polský, jménem Tomáš Malý, uviděl mezi kravami, jež Prušáci si pásli na lukách (kudy vedou tratě železnice k Tišnovu a odbočka ke mundurní komissi), krávu svého strýce. I umínil si, že majetek svého strýce nenechá v rukou nepřátelských Prušáků. Zášel si na louku a pomocí jiných dvou osob chtěl si krávu dovésti domů. Leč krádež se nepovedla. Byli přistiženi a dali se na útěk. Místo, kde nyní vystavena Silniční ulice jakož i celá zadnější část Lužánecké ulice, bylo tehdy ještě prázdné a na tom místě, kde nyní stojí rožní dům obou dříve jmenovaných ulic, stála „Boží muka.“ *) Dům ten dosud označuje socha sv. Rocha. V těchto místech bylo za utíkajícími střeleno, ale koule nikoho nezasáhly. Utíkající byli později dopadeni a notně zbiti.

*) O původu „Božích muk“ vypravuje dr. Dudík toto: Pozemky za starých dob oddělovány byly hraničníky. Jelikož hraničníky tyto byly často pouze umělé, mohouce býti posouvny, uznána toho potřeba, alespoň jednou do roka je obejiti a ohledati. To dělo se již v nejstarších dobách slavnostným způsobem, jemuž později dostalo se poněkud náboženského rázu tím, že sousední duchovenstvo přidalo se k takovému obcházení nebo objíždění dědin, při čemž pokáralo nesprávnosti a závady, vřubec spolu s osobami obejiti vykonávajícími vše nafizovalo, čehož bylo zapotřebí. K tomu účelu byly na mezích postaveny oltáře, při nichž evangelia se odzpěvovala a polím bylo žehnáno. Občanská čili světská část takového obcházení hranic na Moravě až po dnes se udržela, kdežto část církevní zachovala pouze jakýsi slabý odlesk bývalých časů v prosebních průvodech, a postavené na mezích nivných a městských „Boží muky“ a kaply představují místa starobylých oltářů.

Prušáci zdrželi se v Králově Poli po delší dobu. Záhy tu vypukla nakažlivá cholera, jež mezi obyvatelstvem i vojskem četných obětí si vyhledala. Umřelo každodenně několik lidí. Obyvatelé pochovávaní byli na obecním hřbitově, pro vojsko zřízen na cestě do údolí k „Sv. Antoníčku“ hřbitov zvláštní, jenž až dosud v ústech lidu jako „prajský hřbitov“ připomíná nám smutné ony časy.

Za pobytu Prušáků v obci naší jedenkrát bylo obyvatelstvo poděšeno alarmem. Vojsko střelhibité shromáždilo se u svých oddělení a za krátký čas rychlým pochodem hnalo na Brno. „Obyvatelé Brna se vzbouřili“, dostal za odpověď tázající. Věc stala se takto: Raněný voják rakouský potkal pruské důstojníky a nevzdal jim vojenské pocty, jelikož jednou rukou namahavě opíral se o hůl, druhou poraněnou měl uvázanou na šátku. Jeden z pruských důstojníků pozastavil se nad tím a tázal se rakouského vojína, proč mu nevzdal česť. Tento odpověděl, že není s to, neboť by se musil svaliti. Avšak důstojník naléhal naň, žádaje přísně patřičné pocty. Když raněný vzdor tomu neuposlechl, ťal jej důstojník šavlí. Ihned nastal shon lidstva, několik výrostků shuklo se za důstojníky a dělali jim „kočičinu“ napodobující pruskou hudbu a píšťaly. Důstojník i mezi výrostky se šavlí rozehnal, chtěje je rozprášiti. Tento výstup popudil obyvatele Brna tak, že nevoli svou veřejně dávali na jevo a Prušáky všude z hostinců vyhazovali. Prušáci obávali se vzbouření Brna a proto vojsko všude i v okolí bylo alarmováno.

Toho času pečalo také se probouzení národní uvědomění. R. 1864. založen zde první „Čtenářský

spolek“, jenž však brzy přestal žít. S podobným nezdarem setkaly se i jiné spolky, jež z počátku vykazovaly činnost dosti značnou, jako n. p. spolek ochotníků, jenž bohatě vypravenými svými hrami četné obecenstvo i z Brna lákal. Avšak po nezdařeném představení „Deborah“, při němž i slavná herečka Sklenářová-Malá účinkovala se rozešel.

Tento nezdar spolků českých přišel snad velice k ochabnutí nadšení, jež bez toho nebylo příliš valné. Za této rozháranosti, ochablosti, ba zřejmého odpadlictví četných občanů založena r. 1883. škola „Schulverein“. Boj mezi stranami nabyl tím rázu opravdovějšího, neboť již bylo „něco“, oč se bojovalo. Při příštích volbách, jež rekursy se protáhly od r. 1885. až 1887., stály již proti sobě dvě strany s tendencemi národními: strana národní a na druhé straně židé a odpadlíci. Výsledek tohoto zápasu volebního byla úplná porážka strany národní, jež posledních voleb se už ani nesúčastnila.

Školy.

O školách až do 18. století nemáme žádných zpráv, tak že neznámo jest, kdy první škola v Králově Poli zřízena byla a jakým způsobem tu vyučováno. Avšak již v druhé polovici osmnáctého století, tedy ještě před zrušením kláštera, udává zpráva, že kostelník od kaple sv. Víta vyučoval děti v malém domečku, začez se mu dostávalo koledy a školního platu.

Roku 1778. ustanoven v Králově Poli učitel Libor Šenk, jenž také vyučoval děti v privátním domě až r. 1787. Na rozkaz krajské komise upravena

na školu část panského dvoru (roh proti kostelu) a učiteli vyměřen plat. Náležel mu školní plat týdně 3 kr. konvenční mince za každé dítě a na vytápění školy osm sáhů dříví od panství královopolského, jež obec povinna byla na místo dovézt.

Když po rozkouskování polí, ke dvoru královopolskému náležejících, r. 1789. nová obec Ugartov vznikla, přiškolena byla do Králova Pole.

Asi v té době jsou příjmy učitelovy stanoveny takto:

od obce za varhanictví 16 zl. a

od každého dítěte (vyjma chudých) 3 kr. konv. mince školního platu,

jakožto štolu třetinu toho, kolik vzal kněz, na obilí od každého majitele domu $\frac{1}{8}$ měrice žita a pšenice,

ze školního fondu 131 zl. 45 kr. vídeňské měny čili 52 zl. 42 kr.,

a pole o 5 mírách $62\frac{3}{4}$ sáhů výsevku, z něhož však daň a kostelní desátek sám zapravovati musil.

Líbor Šenk byl učitelem v Králově Poli až do r. 1790., kteréhožto roku dne 22. září zemřel. Na místo jeho dosazen Matiaš Zámoravec (do r. 1812.) a po něm navržen zeměpanskou administrací jakožto patronátem za učitele David, jenž 10. září 1812. vysokou konsistoří dosazen byl. Zemřel r. 1823. ve věku 40 let, načež ustanoven na školu František Plch. Až do těchto dob byla škola jednotřídní, později pak dvoutřídní.

R. 1824. pozměněn školní plat tak, že místo 3 kr. konv. mince platilo každé dítě, které nepsal, 4 kr. víd. měny, a dítě, které psal, 5 kr., začež učitel povinen byl dávat mu inkoust.

R. 1856. opětne pozměněny byly příjmy učitelovy. Stala se totiž jmenovaného roku úmluva mezi učitelem a obcí, že na místo školního platu a dosavadních příspěvků obecních obdrží učitel ročně 530 zt. konv. m. od obce a místo $4\frac{1}{2}$ míry žita peníze. Cena žita brána každoročně dle posledního trhu v měsíci říjnu.

Novými zákony školními vpočtena škola královopolská do první třídy platební.

V ten čas byla škola utrakvistická, ba možno říci většinou německá. Že škola tato, sama jsouc založena na základech nepřirozených, nemohla působiti v rozvoj povahy dětí, leží na bíle dni. Výsledky takového vychovávání pociťujeme až do dnes. O světle a záři mravnosti, o teple zápalu vlasteneckého nebylo tu ani řeči.

Ovšem na tomto nepřirozeném základě udržeti se nemohla a proto pozorujeme, že německého vyučování ustavičně ubývalo, až asi kolem roku 1880. úplně přestalo. Nutnost, neprospěch dětí, zbytečné zabíjení času bylo příčinou toho.

Z té snad příčiny, že němčina pozbyla svého privilegovaného místa na škole, jež před lety zajímala, hlavně však z různic a msty vzniklé pro záležitosti obecní, pomýšleno zříditi novou školu německou. A takto byla r. 1883. zřízena v Králově Poli „Schulvereinem“ škola německá.

Tu nastalo jakési živější proudění a tomuto proudění nucena byla ustoupiti stará forma utraquismu — škola obecná prohlášena českou r. 1884. Majíc soutěž v nové škole německé, nucena byla škola česká pečovati o to, aby byla rozšířena. A vskutku rozšířila se za posledních šest let o tři třídy.

I škola německá bedlivá byla toho, aby se, pokud jenom počet dítek stačí, rozšiřovala.

Takto jest škola česká nyní pětiletá se čtyřmi paralelkami; škola německá pak čtyřletá.

Důležit pro školství královopolské jest rok 1890., kteréhožto roku prohlášeno výborem, že převezme školu doposud Šulferajnem udržovanou, a o něco později přijat jednohlasně návrh místní školní rady, zříditi českou měšťanskou školu pro chlapce.

Škola Šulferajnu převzata již počátkem školního roku 1891 $\frac{1}{2}$, proti české měšťanské škole za to nastala živá agitace se strany zdejších židů a Němců, k nimž přidali se i četní členové výboru, kteří dříve pro měšťanskou školu hlasovali.

Úsudek o tom činu ponechám čtenářům samým.

U „Sv. Antoníčka“.

As půl hodiny od Králova Pole v dosti vzrostlém lese listnatém jest oblíbené místo poutnické, všude v okolí pod jménem u „sv. Antoníčka“ známé.

Hluboké, temné údolí, stráně četnými prorvami prorvané, bujná zeleň stromů, hrčivý potůček křišťálově čisté vody, stará chatrná poustevna, hrozící brzkým sesutím dodávají místu tomu romantičnosti.

Není tedy divu, že o toto místo zavadila fantazie lidská svými bájemi.

Před dávnými časy měl tuto bydleti poustevník, odloučen od lidí, tehdy v rozsáhlých lesích měl obývati malinkou poustevnu, věnuje veškerý život svůj Bohu. Malá studánka poskytovala mu s dostatek vody k občerstvení. Před obrazem sv. Antonína, jež před poustevnou ve skále v malém vytesaném

výklenku měl sazený, vykonával svoje modlitby. Tento obraz, jenž v kapličce obnovený až dosud se nalézá, jakož voda ze studánky mají míti moc zázračnou.

Kaplička vystavena byla r. 1849. O tom vypravuje se tato pověšť:

V Brně rozmohla se toho času cholera měrou tak velikou, že denně mnoho lidí pomřelo. Marna byla všechna pomoc, marny modlitby i pobožnosti. Cholery, jež dlouhý čas už tu řádila, neubývalo. Tu usmyslili si zbožní Brňáci, odebrati se na zázračné místo u sv. Antoníčka a tam pomoci si vyprositi. Sešla se dvě velká processí. Obyvatelé Starého Brna sešli se v Králově klášteře, odkud se ubíralo processí městem ku sv. Tomáši, kde se bylo shromáždilo processí z novějšího města, odtud pak obě šla ku sv. Antoníčku. A ejhle! cholera ihned na to zanikla. Z vděčnosti vystavěli Brněnští na místě, kde v skálu zasazen byl obraz sv. Antonína, u něhož pomoci si vyprosili, kapli. Největších zásluh o zbudování kapličky měli míti jakýsi Sojka a Trnka.

V původní této kapličce nebylo sochy sv. Antonína, jež v průčelí ve výklenku se nalézá. Kterak tato socha se sem dostala, vypravuje pověšť toto: Rodinu jednu v Brně stihalo to neštěstí, že jim každé dítě krátce po narození zemřelo. Poslednímu dítěti dali jméno Antonín a matka téměř již zoufající utekla se ke kapličce s prosbou, aby aspoň toto dítě jí ponecháno bylo. Prosba její byla vyslyšána a hošík zůstal na živu. Na poděkování zakoupila vděčná rodina sochu sv. Antonína, již u Minoritů dala posvětit. Služka jejich, jež chroma byla, žádala, aby sochu až na místo sama nésti mohla. Pán

z počátku odporoval, že sochy sama až na místo nedonese, avšak, když služka žebřoniti nepřestávala, dovolil to. Za to vrátila se služka ku podivení všech, kteří ji co chromou znali, s údy úplně zdravými.

Mimo toto vypravuje se mezi lidem ještě mnoho jednoduchých případů, kde četní nemocní nabyli opět zdraví zázračným působením zdejší vody neb vyslyšenou modlitbou.

Pověsti.

Na konec podávám tři z četných pověstí královopolských, jelikož majíce podklad dějepisný, s obsahem tohoto dílka nejvíce souvisí.

Rozstřílené obrazy.

Za časů válek švédských ležela část vojska švédského, jež Brno oblehalo, v Králově Poli, ano někteří důstojníci měli své byty v klášteře. I vypravuje se, že šest těchto důstojníků vedeno nesnášenlivostí náboženskou udělalo si terč z obrazů v kostele nalezených. Byly to obrazy bičovaného Krista a blahoslavené panny Marie. Již byly oba obrazy četnými ranami prostřeleny, když vstoupili mniši s prosbou a domluvou, aby upustili důstojníci od divoké té zábavy. Prosby byly ovšem marny, ale za to trest neminul se cíle. Jako ďábelstvím napadeni, počali se Švédové mezi sebou hádati, později bítí a mnohými ranami všech šest bídně zahynulo. Obraz panny Marie, prostřelený několika kulkami, uschovává se až posud v kostele královo-

polském jakožto upomínka na smutné doby války třicetileté.

Maria Terezia v klášteře.

Řádem kartuziánů přísně bylo zakázáno cizinci vstoupiti do cell mnichů, aby nebyla porušena zásada, že mnichové žítí mají úplně o samotě. Ano, ženám bylo zakázáno i territorium kláštera překročiti a kostel klášterní navštíviti. O tomto vypravuje si lid tuto pověst:

Když Maria Terezia z Brna do poutnického místa Vranova jela, navštívila i Královo Pole. Velice tu překvapilo Marii Terezii, že opat a mnichové neuvítali jí před farnostními domy kláštera, nýbrž před bránou malého kostelíčka sv. Víta na náměstí. Popuzena tímto jednáním, tázala se opata, proč jí neuvítá na prahu vlastního kostela. I odpověděl jí, že řádem klášterním vstup do kostela toho jest každé ženě zakázán. Než Maria Terezia hrdě prý prohodila, že ona, jakožto císařovna, má právo všude vejíti. A vskutku navštívila bez svolení opatova klášterní kostel.

Děsná hra v kuželky.

Za obležení Brna od Švédů ubytovalo se vyšší důstojnictvo u kláštera kartuziánů. Rozehráti vínem a úspěchy válečnými, vymysleli si někteří hejtmané děsnou hru. Dali vykopati lebky zemřelých mnichů a kouleli jimi v refektáři po krucifixu. Za živého smíchu a bujně veselosti prováděna tato hra.

Za trest však prý po smrti musili tito hejtmané vlastními lebkami v kuželky hráti.